

STUDIEHANDLEDNING

Vem betalar för välfärden år 2020?

Den svenska välfärden är ett för många välbekant och invariant begrepp. Men vad innebär det egentligen? Och betyder det något annorlunda i dag jämfört med förr? Vad kommer välfärd att innebära framöver? Vet dagens ungdom vad man syftar på när man pratar om svensk välfärd?

I studiecirkeln/kursen bestämmer deltagarna och studieledaren tillsammans inriktningarna på studierna.

Förutom presentation av deltagarna och att ta kontaktuppgifter till varandra är det bra att vid första studietillfället även prata igenom hur ni vill att upplägget på den här studiecirkeln/kursen ska se ut:

- Hur mycket vill ni läsa till varje tillfälle? Passar det bäst att läsa några kapitel i taget och därefter samlas för en genomgång eller vill ni läsa ett kapitel i taget inför varje träff?

Se kursen som en möjlighet att lära er mer om ämnet och inte enbart utifrån boken. I en studiecirkel har de enskilda deltagarna valt kursen utifrån sina egna intressen och det är viktigt att alla får ut så mycket som möjligt. Diskutera varför ni just valt den här kursen för att få reda på hur era olika motiv ser ut. Det är viktigt att ni alla känner er trygga i gruppen och kan diskutera vad ni vill få ut av studierna så att ni får möjlighet att lägga upp dem i en takt som passar var och en.

Då ni alla har olika meriter, kunskaper och intressen är det också lämpligt att studienivån anpassas efter det. En del av er har kanske arbetat inom vården, som sjuksköterska eller läkare eller med biståndsfrågor inom vården? Någon har kanske arbetat inom skolan. Vissa av er följer samhällsdebatter kring välfärd medan en del andra aldrig gör det.

Oavsett vilken bakgrund och erfarenhet ni har så har ni en sak gemensamt: att ni valt kursen för att ni är intresserade av frågor som rör välfärden. Men vad det innebär för var och en av er är viktigt att prata igenom. Det underlättar för cirkelledaren att kunna anpassa studienivån till den här gruppens sammansättning.

- Vad har cirkelledaren/kursledaren för tankar med kursen? Hur tänker hon/han sig kursupplägget?
- Vad har ni för olika kompetenser och färdigheter som kan passa studiecirkeln/kursen och hur kan dessa användas i gruppen?
- Hur vill ni fördela uppgifterna mellan er: Är det någon som är intresserad av och kan mycket om hur välfärden utvecklats under åren?
- Känner någon av er en biståndshandläggare, politiker eller debattör som har information om området och som kan besöka er någon av träffarna?
- Vem kan skriva ut underlag ni hittar på Internet?
- Vill någon ta fram information om var ni hittar evenemang och forum som kan komma studiecirkeln till nytta?
- Är någon bra på research och vill leta fram debattinlägg genom tiderna genom medie-, biblioteks- och internetarkiv?

Att fördela uppgifterna inom gruppen ökar känslan av aktivt deltagande och ni får förhoppningsvis ut ännu mer av studierna.

Vad innebär välfärd?

I boken *Vem betalar för välfärden 2020?* läggs fokus på olika debattörers syn på den svenska välfärden framöver inom områden som sjukvård, äldreomsorg och hälsa. De tio debattörerna representerar olika partier, företag, organisationer och yrkesgrupper och de har framförallt olika syn på hur välfärdsfrågan ska lösas framöver.

- Vad betyder begreppet välfärd för er? Är det all form av omsorg som skola, sjukvård- och äldreomsorg? Eller är det mer en ekonomisk eller samhälllig term som speglar hur samhället och/eller politikerna fokuserat på omsorgsfrågor genom tiderna?

Den svenska modellen är ett välkänt begrepp och etablerades av socialdemokraterna och innebär att staten bygger upp en modell för hur arbetsmarknadens aktörer agerar och för hur välfärdssamhället ska byggas upp. Staten ska också ha en viktig roll som resursfördelare.

- Tycker ni att man fortfarande kan prata om den svenska modellen eller har begreppet spelat ut sin roll? Har ni mött reaktioner från internationellt håll kring hur man uppfattar den svenska välfärden?

Prata igenom det inom gruppen för att få en uppfattning om era olika åsikter.

Om bokens innehåll

I boken ges tio debattörer möjlighet att ge sin syn på välfärden, dess eventuella finansieringsproblem framöver och vad som fungerar bra eller sämre inom välfärden. Fokus i boken ligger på år 2020 och välfärdsområden som sjukvård, äldreomsorg och hälsa diskuteras. Personliga reflektioner såväl som fakta och statistik varvas i de olika kapitlen.

- Är det en bra idé att ha en grundstruktur för välfärden som innebär att en del av vård och omsorg drivs i offentlig regi och den övriga delen betalar invånarna för efter förmåga?

På sidan 72 säger SEB:s välfärdsekonom Jens Magnusson att vi borde ta tillvara på den arbetskraftsinvandring som vi har i Sverige. Den hjälper till att både förstärka och förlänga arbetslivet.

- Vad tycker ni? Kan Sverige arbeta mer aktivt för att få fler människor med invandrarbakgrund i arbete?

Anna Kettner, socialdemokratisk politiker, belyser skattens inverkan för välfärdsfinansiering. En större del av befolkningen arbetar. Dessutom har produktiviteten ökat och det är en utveckling vi måste värna om för att garantera den framtida välfärden, menar Kettner (s. 53). Det måste också vara lockande för de arbetsföra att fortsätta jobba längre än nuvarande pensionsålder.

- Vad är er syn på den lösningen? Går det att motivera människor till det? För trots att vi har mer stillasittande arbeten nu så verkar kraven på effektivitet öka i samma takt som stressrelaterade sjukdomar. Behöver vi i själva verket inte mer fritid?

LO-ekonomen Dan Andersson (s. 7 och framåt) menar i sitt inlägg att det nya pensionssystemet innebär att löntagarna åläggs ett för stort ansvar och aktivt deltagande i pensionssystemet i förhållande till gemene mans kunskaper om placeringar, riskkalkyler och ekonomi.

Han summerar sin åsikt i tre riskfaktorer kring pensionssystemet. Det första är risktagandet när det gäller att pensionerna flyttats över till pensionärerna själva och inte till dem som förvaltar pensionerna.

Det andra handlar om hur de statliga och avtalade pensionssystemen är organiserade och det tredje är företagsledningars möjligheter att ta ut allt högre löner och andelar av företaget. Det gäller alltså företag i vilket pensionsplaceringar finns. Dan Andersson anser att pensionssystemet inte har en tillräckligt stark trygghetsgrund.

- Vad anser ni, är det bättre att lämna över så mycket ansvar som möjligt till individerna själva vad gäller pensionsplaceringar/-sparande?

Även Dan Andersson lyfter upp den potentiella risken med att allt fler arbetar allt kortare del av sitt liv.

Ilija Batljan kom till Sverige från Montenegro 1993. Han är kommunalråd i Nynäshamn och ordförande i Sveriges Kommuner och Landstings beredning för social politik och individomsorg. Hans tes är att den svenska familjepolitiken spelar stor roll för framtidens äldreomsorg (s. 33). I jämförelse med många andra länder skaffar svenskar fler barn och vi har också en relativt hög nettoinvandring. Vi lever längre och vi är även högre utbildade än tidigare. I och med att de äldsta oftast också är de

sjuka och fattigaste är fördelningspolitiken av yttersta vikt, understryker Batljan.

- Vad tycker ni: Hur skulle en rättvis fördelningspolitik kunna se ut? Och vilka problem kan en sådan politik skapa, bland unga och äldre?
- Diskutera er syn på hur välfärden ska finansieras och vilka utmaningar välfärden 2020 står inför.
- Vad har ni för egna exempel från det svenska välfärdssystemet?
- Arbetar ni inom hälso- och sjukvård?
- Har ni en äldre förälder eller släkting som har hjälp av kommunen. Har ni erfarenhet av sjukvården och utifrån den erfarenheten reflekterat över hur vårdssystemet fungerar eller skulle kunna fungera?

Internationellt

Sjuk- och hälsovård, äldreomsorg, skola och andra välfärdssystem skiljer sig från land till land. Själva uppbyggnaden av den påminner dock om varandra i vissa delar av Europa.

I Västeuropa delas ofta välfärds- och vårdssystem upp i två modeller varav den ena kallas Bismarckmodellen efter den tyske rikskanslern Otto von Bismarck och den andra Beveridgemodellen, uppkallad efter den brittiske nationalekonomen William Henry Beveridge. Sverige (tillsammans med bland annat Grekland, Italien och Spanien) tillhör den senare som bygger på skattefinansierade vårdssystem och vårdinrättningar som till största delen drivs i offentlig regi.

Bismarckmodellen syftar till ett vårdssystem där alla tillhör försäkringskassan och att kassan ansvarar för att betala för den vård invånarna behöver. Sjukhus och vårdinrättningar ägs av både privata och statliga aktörer. Hit hör länder som Schweiz, Österrike, Tyskland och Nederländerna.

I USA är dyra sjukvårdskostnader ett problem för framförallt låg- medelinkomsttagare och många har svårt att betala för sjukvården.

Invandrare i Sverige förvånas inte sällan över att de äldre inte bor hos sina barn utan på vårdinrättningar. I många andra kulturer är det en självklarhet att man på ålderns höst tas om hand av sina yngre släktingar och att man bor med dem.

- Vill ni titta på olika länders välfärdssystem och diskutera det utifrån svenskt perspektiv? Ni kan till exempel dela upp olika länder mellan er och redogöra för några system var.
- Diskutera sedan på vilket sätt de systemen skiljer sig från de svenska. Vad kan vi lära från andra länders välfärdsstrukturer, vad skulle kunna fungera här och vad skulle inte fungera?

Fler diskussionsförslag

- Vad är positivt respektive negativt med det svenska välfärdssystemet i dag? Vad kan vi ta tillvara på och utveckla och vilka rutiner bör förkastas till historien?
- Ska alla hjälpa till att betala för välfärden och lika mycket? Eller ska de med mer pengar betala mer? Borde vård och omsorg vara helt gratis för vissa grupper?
- På universiteten är det inte alldeles ovanligt att professorer och forskare är över den gängse pensionsåldern. Är det något att eftersträva på andra arbetsplatser?
- Ska välfärden bedrivas i privat eller offentlig regi eller i en blandning?
- Clas Olsson tar i sitt kapitel upp möjligheten till tilläggstjänster (s. 103). Det vill säga att det offentliga begränsas till ett slags basutbud inom välfärdsområden och sedan finansierar man, efter ekonomiska möjligheter övriga tjänster för att öka kvaliteten på vård, omsorg, etcetera. Är det en realistisk väg att gå för att finansiera välfärden framöver?
- Är det lättare eller svårare i dag jämfört med tidigare att påverka hur välfärden utformas?
- Betyder välfärd samma sak för den yngre och den äldre generationen?
- Inkluderas alla i välfärdsspektrat eller lämnas några grupper utanför?
- Känner/tar olika samhällsgrupper mer eller mindre ansvar för frågor om välfärd?
- Handlar välfärd om andra frågor idag jämfört med tidigare? Har fokus inom vård- och hälsoområdet flyttats sedan alkoholism, andra

former av missbruk, stressrelaterade problem och psykisk ohälsa i allmänhet ökat bland befolkningen?

Fackmannamedverkan

Vill ni att någon annan person medverkar under någon av träffarna, till exempel någon av de debattörerna? Kontakta dem via deras respektive organisation eller forum och hör om de vill delta.

Övrigt material och läsning

- Leta på biblioteken i er stad efter vilken litteratur som finns kring välfärden.
- Wikipedias hemsida: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Välfärdsstat>
- www.regeringen.se
- www.riksdagen.se
- LO, www.lo.se/valfard
- TCO, http://www.tco.se/Templates/Page2_703.aspx
- Svenskt Näringsliv, www.svensktnaringsliv.se (sök på välfärd)
- <http://www.popularhistoria.se/o.o.i.s?id=54&vid=188>
- Välfärdsmysteriet – Dokument inifrån från 2005. Kontakta SVT:s arkiv.
- www.forskning.se (sök på välfärd)
- Att utvärdera välfärdsarbetet, av Eriksson, Bengt G, Karlsson, Per-Åke i Bokus bokhandel.
- www.scb.se/valfard
- Blogg: www.marcusbirro.se och sök även på bloggar om välfärd, via exempelvis google.se, för att läsa fler inlägg om välfärd.
- Debattartikel av smärtläkaren Björn Bragée, <http://www.aftonbladet.se/debatt/artic-le269211.ab>
- Den nya välfärden: <http://www.dnv.se/>

- Har vi råd med välfärden? Debattinlägg av Ilmar Reepalu, ordförande Svenska Kommunförbundet och Lars Isaksson, ordförande Landstingsförbundet: Sveriges kommuner och landsting: <http://www.skl.se/artikel.asp?A=5381&C=2140>
- Läs vad olika uppsatsförfattare skrivit i ämnet välfärd: www.uploads.se
- Läs också på de politiska partiernas hemsidor om hur de anser att välfärden ska lösas i framtiden:
www.vansterpartiet.se
www.socialdemokraterna.se
[www.miljopartiet](http://www.miljopartiet.se)
www.centern.se
www.kristdemokraterna.se
www.folkpartiet.se
www.moderaterna.se

En annan intressant diskussion i er grupp kan vara vad de moderna medierna med Internet och allt fler tv- och radiokanaler, tidningar och tidskrifter har betytt för den senaste tidens utveckling av välfärdsområdet. Nu når man lättare varandra och kan också ta del av information på ett annat sätt. Är det kanske lättare i dag att söka information om vård, omsorg och så vidare? Ökar det inflytandet och demokratin? Varje dag översköls vi av budskap från politiker, debattörer och andra. Blir det för mycket eller är det viktigt att kunna ta del av olika inlägg? Diskutera positiva/negativa aspekter kring detta.

Vad tror ni om de unga i dagens Sverige och de som är unga om till exempel 20 år: kommer de att vara engagerade i frågor som rör välfärd? Lutar vi åt att bli mer eller mindre engagerade i de här frågorna?

Innan studiecirkelns avslut

Gör en utvärdering av studierna: Har ni fått ut det ni ville av studiecirkeln? Vad hade ni velat lägga mer respektive mindre fokus på? Hade ni kunnat använda er av fler källor, böcker, personer?

Skriv gärna till Bilda förlag för synpunkter på boken: Bilda förlag, Box 42053, 126 13 Stockholm.

© 2008 Eva Söderström och Bilda Förlag

